

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAI
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendőek.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Botrányos városi költségvetés.

Székelyudvarhely város költség-előirányzata egyébként a múlt számban közlötteken kívül, még érdemben sem igen állja meg a kritikát, s a kilátásban levő 68 százalékos községi pótdadón kívül azzal is szomorú képet nyújt, hogy városunk fejlődését mivel sem szándékozik előbbre vinni.

Elrettentő képet nyújt az mindjárt, hogy a főjövedelem-többlet a város közönségének megélhetését viszi hova-tovább a lehetetlenségek felé.

Nem szenved kétséget, ahogy lakosság rohamosan halad a legnagyobb foku elszegényedés felé, s csakünnepen jut abba helyzetbe, hogy hust ehessen, s mégis mit látunk az 1911. évben befolyt 33586 K 81 fillér hus, cukor és szeszfogyasztási adóval szemben? A jövő évben e címen 48,251 K 82 fillért ohajtanak tőlünk behajtani s azzal még az ünnepnap hus-élvezettől is könyörtelenül eltiltani.

Teszi ezt városi vezetőségünk szerződéses viszonyra támaszkodva, de elfeledi közzétenni, mikép a szerződéses viszonyból származott ezen 14.665 koronás, tehát csaknem 50 százalékos emelkedést azért kell megfizetnünk, mert a lakosság létszámát okvetlen 10000-en felülinek forszírozták ki — mesterségesen.

Ezt a 48,251 K 82 fillért pedig a város nem a maga, hanem kizárólag az állam javára szedi be rajtunk, mit bizonyít a kiadások I. cím 8. tétele alatti hasonló összegű kiadás.

Ennek az összegnek a költségvetésben való szerepeltetésre különben csakis azért lehet jó, hogy a tisztviselői és dologi kiadások hallatlan mérvű emelkedése törpüljön a hatalmas összegű tétellel való dobálózás mellett, mit ha elakartak érni, már felvehették volna az összes közvetlen állami adónkat és megyei pótdadónkat is, amely esetben még jobban semmivé zsugorodott volna az az összeg, amit az adminisztratív kiadások felemésztének.

A közgyűléseken a költségvetésnek az 1911. évi számadás eredményéről vezetett rovata képezi a zárszámadást. Ezzel szemben a bevételek III. címével nem csak az 1911. évi számadások eredménye nincsen részletesen kitüntetve, de még tájékozással az 1912. évi előirányzat összege sincs kitüntetve, minél fogva lehetetlen megállapítani azt, miért lett kevesebb bevétel előirányozva 1873 K 16 fillérrel, mint a folyó évre előirányoztatott.

Egyébként az 5 százalékos iskolai, 3 százalékos Mária Valeria és 2 százalékos ipariskolai adó kivétele sem üti meg a törvényesség mértékét, mivel az együtt 10 százalékos iskolai adót képez, amit pedig csak a tényleges szükséglet fedezetére lehet és szabad

kivetni, s mert a tényleges szükségletek a kiadások V. címe szerint 9124 koránát tesznek, iskolai adóban 9 százaléknál, vagyis 9427 K 50 fillérnél többet kivetni nem lehet. Ez szintén csak a községi pótdadó százaléknak horribilis emelkedésének elpalástolását célozza, s mint ilyen, helyeselni egyáltalán nem lehet.

A város adminisztratív teendőinek ellátására a kiadások II. címe, XIII. címének 7. és 9. pontjai szerint 38 egyen van alkalmazva és ebben a számban a szolgák, a rendőrség és a tanítói kar beleszámítva nincsen.

Ha már mostan figyelembe vesszük, hogy a helybeli kir. törvényszék és járásbírótság tisztviselőinek, díjnokainak és végrehajtójának összlétszáma 32 és hogy a járásbírótság 45 község összlakosságának, a törvényszék pedig az egész vármegye összlakosságának ügyes-bajos dolgát látja el, nem tudjuk elképzelni, hogy ebben a kilenc ezernyi lelket számláló városban honnan kerülhet elő annyi dolog, amennyi ennek a horribilis számú tisztviselőnek az alkalmazását szükségessé tenné!

Véleményünk szerint ez az egész országban példátlanul álló valóságos abszurdum és a legnagyobb valószínűség szerint a munka-anyag feldolgozására fél annyi munkaerő is sok volna, de természetesen csak úgy, ha nem tapasztalhatnánk azt a sajnos tény, hogy ha 10 óra előtt megyünk a városházára még korán mentünk fel, 10 óra után pedig már későn van, mert a polgármester urral ott vajmi ritkán találkozhatunk a kérdéses idő előtt, vagy után.

Teljesen érthetetlen a kiadások VIII. címének 1. tétele alatt felszámolt előre látható 1000 korona bélyeg- és perköltség, amikor az 1911. évben tényleg felmerült ily nemű kiadásul 117 K 95 fillér van kitüntetve. Talán valami montstrepört szándékozik a Polgármester ur indítani és abban előre láthatólag pervesztes lesz a város községe.

Ily címen egy fillér kiadásnak sem lenne szabad felmerülni, hiszen talán nem tréfából fizet a város községe a kiadások II. címének 6. tétele szerint alkalmazott ügyésznek évenként 4100 koronát, hanem azért, hogy a város községét mentse meg az előrelátható haszontalan perköltségtől, s vizsgálja meg a város, mint jogi személy ügyeit s ha nincs a városnak igazsága, intézze el az ügyet bíróságon kívül.

Érthetetlen az, hogy amidőn pár év választ el attól, miszerint a városháza végleges helyére vitetik, egy fillért is akarnak új butorok beszerzésére fordítani, mert hiszen 500 koronát talán nem a nádszékek nádszövetének javítására vettek fel.

Az egyéb irodai szerekre és könyvkötői munkára felvett 4300 korona is oly magas, hogy az megfelelő árlejtéssel bizony nagyon le lenne redukálható.

Törvény szerint tisztviselőt a székhelyén teljesített működéséért napidíj nem illet, s mert itten helyben van a megyei székház, lehetetlen, hogy e címen sem 800 korona, hanem egy fillér is felmerülhessen.

A 228 koronában felszámolt telefon-előfizetési díj talán tévesen vétetett a jégverem megtöltés és a katonaság szalmazsükségletek beszerzésére előirányzott összeggel együtt az épületek, kutak és utak föntartására előirányzott összegek közé. Az előbbi ugyanis jobb helyen volna az irodaszükségletek, vagy a többiekkel együtt a XIII-ik rovatban a különféle kiadások között.

A város községe az állatorvosnak 2540 koronát nem azért fizet évente, hogy a bizonyítványát annak idején bemutatta, hanem azért, hogy szakértelmét a város használatára fordítja, s így megmagyarázhatatlan a XIII. cím 23. tétele alatt szerényen meghuzódó s előreláthatólag különféle alkalmakkor felmerülő 400 korona szakértői díj, a mikor 1911 évben utólag láthatólag egy fillér sem merült fel ezen a címen.

A vízvezeték létesítését is a megboldogult álmok közé sorozhatjuk, mivel 1911. évben temették bele az utolsó 3373 korona 71 fillért és azzal becsüntették annak minden további munkalatát.

A nyugdíj, szegény, kövezetvám, építési és szabályozási, valamint a sétatér alapokra vonatkozó számadások is elég szépen festenek. Ezeknél a zárszámadási tételekről teljesen hallgat a krónika.

Vajjon mit gondol városunk vezetősége, hogy elég, ha bemondják a szükségletet és felhatalmazást kapnak a kormányzásra, az elszámolásról bölcsen lehet hallgatni, vagy talán azt hiszik, hogy a képviselőtestület tagjai elég felesleges idővel rendelkeznek arra, hogy a számadásokat napokon át külön-külön vizsgálhatják.

Na, de lássuk a számok szemüvegén át, mit mutatnak ezek az előirányzati adatok, s köztük különösen a kövezetvám és építési alap.

Kövezetvám bevételeül 1912. évre 6346 korona 23 fillér, az 1913. évre pedig 7645 K 53 fillér van előirányozva, amely összegekből 1912. évben 3236 K 23 fillér, 1913. évben pedig 4705 K 53 fillér van kövezet lerakásra felvéve.

Nem tudjuk a jövő évben hol szándékoznak kövezetet lerakni, de azt tudjuk, hogy 1912. évben eddig még nem raktak le semmi oly kövezetet, amely a 3236 K 23 fillér kiadást igényelhette volna, mert hiszen a villanytelep előtt e haladó új utcán kívül sehol nagyobb szabású és nem az állam útján teljesítendő kövezés nem volt s ezen új utcán is sárba hányták a követ úgy, hogy az bizony, kövezésnek nem tekinthető, vagy talán az e címen

felszámolt 720 korona ára nyomtatványok rakattak le valahol?

Ami pityóka aszfaltunk pedig nagyon reá szolgált már a javításra, hát még egyes utcák, a Fürdő-, Kornis-utca stb., — mennyire nélkülözik ezt az udvarhelyi speciálitást is, hiszen a közelmúltban kérvényeztek érte eddig eredménytelenül; bár nyilvánvaló, hogy ezelőtt 10–12 évvel a belügyminisztérium rendelte el a vár környékének sürgős szabályozását, sőt a kulturmérnöki hivatal a tervet is elkészítette róla, de úgy látszik, hogy a sok tisztviselő mellett elkallódott az, s most nem tudják hol van.

Talán ideje lenne az ezen utcán is tapasztalható tarthatatlan állapothat megszüntetni addig, amíg az utca lakossága be nem váltja azon ígéretét, hogy a belügyminisztériumtól kér orvoslást.

Valami fura dolog az is, hogy ha egy bizonyos dologból el nem veszünk, mégis elfogy. Eddig ezt csak a kámfóról tudtuk s halvány sejtelmünk sem volt arról, hogy az építési és szabályozási alapon elhelyezett pénz a kámfór természetével bír.

Az 1912. évi számadás szerint 1911. évről ugyanis 26,556 K 05 fillér maradt s ez a f. évi bevételekkel 28950 K 85 fillérre (itt megint egy sajtóhiba, mivel 28450 koronának van kitüntetve) emelkedett s bár kiadás az alaphól a számadás szerint nem történt, mégis 1912. évi december 31-én maradvány csak 17,342 koron 10 fillér remélhető. Arról, hogy m. történt a 11,508 K 75 fillérrel, a számadási előirányzat hallgat.

Ha tehát az előirányzat reális, az elszámolás nem lehet az.

Hogy e tekintetben a költségvetés csak ötletszerű, azt az utóbb említett négy számla mindegyikénél észlelhetjük.

A költség előirányzat tehát a lehető legrosszabb s hisszük, hogy az elmondottak után a polgármester ur belátván annak hibáit és hiányait, egy újabbal és helyessel fogja pótolni azt, amely esetre ajánljuk, hogy valamivel részletesebben és a zárszámadásokat pontosan tartalmazó módon készíttesse el, s csatoljon hozzá egy tevékenységi kimutatást, hogy láthassuk, mivel foglalkozik 38 tisztviselő egyenként és összesen.

A székelypuccs 1877-ben

Irta: lengyelalfalvi Orban Ottó báró.

(2 folytatás.)

Én Nagysinken voltam a vásáron, ahol bevásároltam a még hiányzó tizennégy drb lovat. Azokkal Erzsébetvárosra érkeztem. Gróf Haller Lujzával ott találkoztam és tőle értesültem, hogy minden dolgunk fel van fedezve és már folynak az elfogatások.

Erzsébetvárosból a lovakat éjszakára felvittem Gróf Haller Lujzához Fehéregyházára és ott háltam magam is. Másnap este onnan a lovakat felküldöttem a tanyára, magam pedig éjszakára felmentem Ugron Jánoshoz Fiafalvára.

Azon a napon érkezett meg Udvarhelyre Ugron Gábor elfogatási parancsa is. Mielőtt azonban elfogták volna, Ugron Gábort magán uton értesítették, hogy meneküljön.

Ugron Gábor Székelyudvarhelyt, bethlen-utcai lakásának bejáratát, a bezárt kapu elejét csendörök szállták meg. Tehát Ugron Gábor a kapun keresztül nem tudott volna elmenekülni. Így hát az udvarának a vár-

utcai oldalán, a kőkerítésen keresztül, látra segítségével ereszkedett le az utcába, ahol édes apjának, Ugron Lázárnak reá várakozó kocsijára felült és azzal menekült.

Mikor a csendörök a lakásába behatoltak, Ugron Gábornak már hült helyét találták.

Ugron Gábor szokása éjszakájára virradó reggel a kocsi, amelyen Ugron Gábor menekült, bejött érettem Fiafalvára azzal az üzenettel, hogy Ugron Gábor az alsóboldogasszonyfalvi bejáratnál vár. Menjek oda, hogy értekezzünk.

Ugron Gábor Székelykeresztur között nem mert a kocsival jönni, mivel attól tartott, hogy a csendörök felismerik és azonnal elfogják. Ezért tehát Székelykeresztur végén a kocsiról leszállva, a várost a törökbuza földeken keresztül megkerülte és úgy jött ki gyalog az alsóboldogfalvai kijáráshoz, hogy ott velem találkozzék.

Amikor én a kocsival a boldogfalvi kijáráshoz érkeztem, mindjárt láttam, hogy a törökbuza közlül két hosszú láb nyúlik ki és egy dőlceg, magas emberi alak tűnik elő. Ugron Gábor volt.

A történeteket nekem részletesen elmondotta és tudott, hogy a dánosi vasúti állomáson vonatra száll és egyenesen Olaszországba megy. Engem pedig felkért, hogy menjek haza s ott, amit lehet rendezek és én is meneküljek.

Én gyalog visszamentem Fiafalvára. Majd estefelé felmentem Rugonfalvára Bartha Miklóshoz, aki szintén egyik beavatott tagja volt ez ügynek.

Bartha Miklós baráti szeretettel fogadott és azt mondta:

— Épen jó, hogy ide jöttél, mert egy nyulam van s azt ma vacsorára együtt elfogyasztjuk.

Én megköszöntem szívességét és figyelmeztettem, hogy most nincs időnk nyulvacsorát fogyasztani, mert mi vagyunk a nyulak és a csendörök az agarak, akik nyomunkban vannak, hanem azonnal meneküljünk.

Bartha Miklós, amikor másnap reggel Héjjasfalván vasutra ült, hogy meneküljön, éppen abba a vasúti kupéba szállt be, amelyben Gróf Bethlen Gábor, Küküllővármegye akkori főispánja ült. Bethlen grófnak a Bartha Miklós elfogatási parancsa a zsebében volt.

Bethlen Gábor Bartha Miklóshoz így szólt nagy mérgesen:

— Maga mit keres itt? Nem tudja, hogy az elfogatási parancsa a zsebembe van? Takarodjék ki innen és az első állomáson tűnjék el a szemeim elől.

Barthával szemben Bethlen Gábor így teljesítette az elfogatási parancsot.

Akkor Tisza Kálmán volt a miniszterelnök, kinek tudomására jött, hogy Bethlen Gábor gróf Bartha Miklóst nem fogatta el.

Tisza Kálmán tehát magához citálta fel Budapestre a grófot és számadásra vonta, hogy Barthát miért engedte szabadon.

Bethlen Gábor gróf rövidesen így felelt:

— Azért nem fogattam el Bartha Miklóst, mert én ur vagyok és nem zsandár. Erre Bethlen gróf főispán sarkon fordult s ott hagyta a miniszterelnök Tiszát.

(Folyt. köv.)

— **Kisorsolt városi képviselők.** Székelyudvarhely város képviselőtestületéből a választott tagok fele részének mandátuma lejárt. Tehát 20 rendes és 10 póttag kerül választásra. Lejárt a mandátuma: Szakács Gyula, Keszler János, Kovács Dénes, Tamás Albert, Orbán Dénes, Kovács Domokos, Molnár Károly, Reiner János, Daróczy Miklós, Hlatky Miklós, Szeheni Antal, Szabó István birtokos, Simó János szombatfalvi, Bálinth György, Kassay F. Gyula, Tassaly Lajos, Szeles Dénes, Csép Ignác városi képviselőknek.

Kincses Kalendárium 1913.

A várva-várt tanácsadó, az intin jóbarát, bajaink tudója, tudatlanságunk bölcs oktatója megérkezett. Jöttet kíváncsian lestük: a Kincses Kalendárium évről-évre oly nagy haladást, tökéletesedést, gazdagodást mutat, hogy kételkednünk kellett, vajjon az 1913-as megint jobb lesz-e elődjénél, mert erre a rekordra vállalkoznia nem csekély feladat volt. De kétségünk eloszlott. Az új kalendárium azt bizonyítja, hogy a szerkesztő éberségének, gondjának, leleményének, folytonos tanulásának sikerült a legjobbnál is még egy fokkal jobbat produkálnia.

Valamikor, nem is olyan régen, valahol nem is olyan messze tőlünk, a naptár volt a könyv. Az egyedüli, a kizárólagos. És ebben a könyvben volt egy kurta kalendáriumi rész, időjósítás, néhány rossz novella, százestendős adomák. Ezek az adomák hirtak és mulattak derék eleink. Egymásnak vidám torokon föltalálták, néha százszor is elismételték és századszorra éppen olyan széles kedvvel, jóízűen kacagtak a löcsei aggvicceken, mint a mikor azon frissiben kapták.

Haladásunknak érdekes mérőföldjelzője ez a mostani naptár, a melyet a szó legjobb értelmében modernnek nevezhetünk. Még a külsején, a nyomásán, a formáján is megmutatkozik a szakítás a patriarkális idők kezdetlegességével és korunk mozgató erejének, a gazdasági világfölfogásnak uralma. Ez a könyv olesó, tartós, tisztán nyomott, csaknem hatszáz lapra terjed, csinosan be van kötve és — két koronába kerül.

Mit vásárolj az, aki ezt a két koronát kiadja? Nem egy könyvet, hanem egy egész könyvtárat, a melyben összesűrítve megtalálja mindazt, a mi napjainkat izgatja, foglalkoztatja, a mi korunk műveltségének elengedhetetlen tartozéka és azon túl — mint Hamlett mondja — a század tükrét és tulajdon korunk lenyomatát. Holt tudás, az arkivumban való porhalára kárhoztatott adattömeg nincs benne, hála Istennek. A Kincses friss, modern, aktuális. De ilyenek — nem mondhatunk róla egyebet — mindent tud.

Maga a kalendáriumi rész is már egész tudomány. A ki alaposan végigtanulmányozza az tisztában lesz az alkalmazott esillagászat legfőbb principiumával és közben elsajátított egész csomó becses gyakorlati ismeretet. Kitűnő gonddal van összeállítva az év története. Nekünk gyakran nyílik alkalmunk rá, hogy a Kincses Kalendárium régi évfolyamában valamely honi vagy külföldi, politikai vagy szociális, irodalmi vagy művészeti esemény nyomát keressük. Kalauzunk mindig megbízható. És hogy mily fontos szolgálatot tesz bárkinek, a mikor a közelmúlt történetében kutat adatok után, azt valójában csak a hozzáértő tudja megállapítani.

A múlt év legkimagaslóbb nemzetközi eseménye az olasz-török háború. Az olvasó aki beléfaradt abba, hogy napról-napra figyelemmel kövesse az újságok híradásait a háború érdekes és izgalmas fordulóiról, megtalálja ebben a könyvben az egész hadjárat pragmatikus, összefüggő, pompásan megírott történetét az előzményektől a svájci béketárgyalásokig, tehát a dráma szerencsés befejezéséig.

Mi érdekli ma a legerősebben a modern embert a technika csodái közül? A Kincses Kalendárium nagyszerű cikkelyt szentel az aviatikának és pompás képekben mutatja be a repülőgép legfőbb típusait. Azzal, hogy az 1911–12. év aviatikai eseményeit föl sorolja, egyúttal elkíséri ezt a bűmulatos emberi alkotást fejlődésének legvégső, tökéletesebb fokáig.

Van egy fejezete, nyomban ez után, a mely magyar költőkről és írókról szól írásban és képen. A jelen tetőpontjáról visszavisz a magyar múltba, technika helyett a szellem elvontabb alkotásait méltatja. De annyi melegség, közvetlenség s a mellett annyi pozitív tudás van ezekben az essay-kben, hogy irodalmunk letűnt századait egészen megélevenítik, közel hozzák szívünkhöz vonzó és nemes formájukkal megkedveltetik sulyos, és absztrakt tartalmukat. Nagyon kedves és formás az a cikk is, a mely az állatoknak a művészetekben való szerepeltetését mutatja be néhány jól sikerült ábrában és egy ügyesen összefoglaló szövegben. Jókai legendás Csittvári Kronikájának teljes szövegét

laláló magyarázatokkal közli lelkes és ábrándos diákjainak bizonyára nagy öröme.

Még mindig a szellemi tudományok körében időzik Kalendáriumunk az 1949-i évi országgyűlés hiteles történetének előadásával. Ez a dolgozat becses szolgálatot tesz nemcsak azzal, hogy széles körökben terjeszt el megbízható historiai ismereteket, hanem még inkább azzal, hogy nehezen hozzáférhető, régi újságokban, levéltárakban, országgyűlési naplóknak lappangó adatokat hoz a nyilvánosság napvilágára. A nagyterjedelmű értekezés, amely az április 14-iki számát oly megkapó erővel adja elő, a könyvnek egyik legértékesebb, legoszlop-sabb darabja.

A magyar mult művelődéstörténetébe vezet vissza az a gondosan illusztrált cikk is, amely a régi magyar kalendáriumokat mutatja le, köztük a csaknem kétszázévesztendő komáromi, a száztizenhárom éves kolozsvári. Ugyanebbe a körbe tartozik a Budapesti építőművészeti régiségeiről szóló munka, amely a lázasan épülő nagyváros ellünedező történeti maradványait igen szép és tiszta képben szemlélteti. Ideváz a jászok és kunok híres népéről írott krónika is s a szabad királyi városok kiváltságainak ismertetése.

Jut hely a természettudományoknak, a medikának, a kertészetnek, a színpadi művészetnek, de Hogarth, a nagy angol satirikus festő művészetének is. Erre a kis műtörténeti tanulmányra külön szeretném föl hívni az olvasó figyelmét: valóságos mintája ez annak, hogyan lehet népszerűsíteni az érdeklődésünkől távol eső tárgyakat is, az előadás folyamatosságával, élénkséggel, lendülettel. S hozzá a jeles képek egész sokasága csaknem hiánytalan fogalmat ad e nagyon komplikált, mélyen járó, sokoldalú művészi egyéniségről. Ilyen a régi magyar színészek emlékét kegyelettel megújító tanulmány is! Csupa friss szín, melegség, jóleső elmerengés régi nehéz idők uttörő hőseinek elfakult alakjain.

Az olasz-török háború méltó másaként a stockholmi békés háborúnak, az Olimpiásznak is kimerítő és érdekfeszítő történetét kapjuk több mint másfél sűrűn nyomtatott íven, amely tele van szórva a legszebb és legjellemzőbb képekkel.

Még csak egy kulturtörténeti tanulmányról hadd szóljunk: A könyvtárak történetét dolgozta föl valaki itt annyi gonddal, avatottsággal, tárgya iránti lelkesedéssel, a mennyit megannyi akadémiai értekezésben hiába keresnénk. A jelenkor kulturájának nagyhatású dokumentuma ez a dolgozat, amely a világ legelső könyvtárainak keletkezése történetét elbeszélve, megjelöli nemzetünk helyét is az e nemű kultúralkotások megeremlékeinek sorában.

Mint hatalmas záróakkord fejezi be a nagyobb cikkeket ez az összefoglaló munka. Természetes, hogy ez a mi tájékoztatónk itt nem teljes. Megannyi becses és elolvasásra méltó dolgot még cím szerint sem említhetünk föl. De a ki a könyvet megveszi, meg fogja találni a Kincses Kalendáriumban azt, a mit keres, a mire aggodalmait, szorongattatásait, köznapjainak gondjait vagy ideális tudásvágya közben feleletet vár. Kérdezzetek és felelni fog nektek, Zörgessetek kincsesházának ajtaján és megnyitják nektek.

Színes képek.

Lemondott a főispán.

Id. Haller János gróf és főispán — nem tudjuk már hányadikszor — lemondott.

A lemondás részleteiről egyik alkalmi tudósító ezeket mesélte el a „Székely-Udvarhely” szerkesztőségében:

A gróf és főispán ur lemondásának története igen érdekes. Lukács László miniszterelnök arra akarta kötelezni ő méltóságát, hogy a pók helyett ő foglalja el vármegyeházi hónapos szobáskáját. Vagyis világosabban szólva: a főispán ur állandóan lakjék székhelyén; Székelyudvarhelyt.

Erre a gróf és főispán hirtelen méregbe jött. Erélyesen tiltakozott a miniszterelnöki önkény ellen, amely nem átálja őt, a gróft és főispánt ily jogtalan (!?) szupordináció alá helyezni. A gróf és főispán tehát visszavonhatatlanul lemondott s dühösen elrohant.

Később, talán pár nap múlva, ismét megjelent a gróf, most már *nem főispán* a miniszterelnöknél és kezdett szelidebb hurokat pengetni. Szóval a *főispáni lemondást szerette volna visszavonni*.

Azonban a miniszterelnök egész barátságosan, de határozottan kijelentette, hogy *immár késő*; a főispáni lemondás elfogadását a Felsőház fölterjesztette...

Igy cseppent ki aztán a főispánságból ő méltósága — most tehát *valószínűleg* — végérvényesen.

Az alkalmi tudósító ezek leadása után „jegességet kívánva” — elröppent, hogy az új főispán-jelöltek: a „férgesek” után érdeklődjék...

HIREK.

Székely testvérek! Szegények vagytok? Nem telik arra, hogy egymagatok előfizessetek a most annyira szükséges függetlenségi újságra? Ne szégyeljétek! Ha ötön összeálltok és 2—2 koronát letesztek, egész éven át, hetenkint kétszer olvashatjátok a „Székely-Udvarhely” politikai székely újságát. Az öt székely közül egyiknek a nevére megrendelhetitek s ilyen módon évi 2 koronáért mindannyian újságelőfizetők lehettek. Ne hallgassatok azokra, kik felsőbb nyomás folytán, lebeszélnek az ellenzéki lapok olvasásáról. Azok csak azt akarják, hogy Ti örökre tudatlanok maradjatok és az orrotoknál fogva vezessenek oda, a hova hatalmi érdekeik kívánják. Nyilják ki már egyszer a szemetek és azzal lássátok meg a végtelen nagy veszedelmet, mely hazánkat különösen most végpusztulással fenyegeti. Jogaitok érvényesítéséről csakis az ellenzéki lapok beszélnek. Olvassátok tehát fokozott figyelemmel az igazi függetlenségi újságokat, mert most nagy feladatok várnak minden igaz hazafira.

— Az erd. ref. egyházkerület szombat, vasárnap és hétfőn tartotta meg évi rendes közgyűlését Kolozsváron. Vármegyénkből ott voltak az egyházmegye részéről: Vajda Ferenc esperes, Hegyi Péter főjegyző Jakab Albert, Biró Áron, Dr Gyárfás Pál képvis., Dr Solymossy Lajos, Dr Sebesi János; a ref. kollegium részéről: L. Gyárfás Endre főgondnok, Günezi Lajos igazgató, Szabó András gazd. felügy. tanár és Szabó Árpád tanár.

— A városi képviselőválasztás küszöbön van ugyan, de még a választás napját a vármegye alispánja nem tűzte ki. Szó volt arról, hogy ma (csütörtökön) lenne a választás és ezt, mint tényt is közölte lapjaink. Azonban — illetékes helyről vett értesülésünk szerint — határozott megállapodás nem volt és ma sincs a választás napjáról. Annyi bizonyos, hogy az 1886. évi XXII. t.-c. 48. § értelmében az alispán által kifizendő választás legalább 3 nappal előbb szabályszerűen kihirdetendő napon reggeli 9 órakor veszi kezdetét és esti 4 óráig tart. E határidőn túl szavazatot elfogadni nem szabad. A polgárság körében az előkészületek már megkezdődtek.

— Református lelkészek felszentelése. Kolozsváron most volt a ref. lelkészek felszentelése. Vármegyénkből három lelkészt szenteltek fel, Kiss Ferenc ócfalvi, Bucsi Endre homoródszentlászlói és Nagy Géza székelyszenterzsébeti ifjú lelkészek. Részesültek ebben.

— A székeiudvarhelyi székely dal-egylet e hó 16-án Erzsébetvároson, saját pénztára javára, táncmulatsággal egybekötött hangversenyt rendez.

— Három ezerholdas. A Kincses Kalendárium érdekes kimutatást közöl vármegyék szerint Magyarország ezerholdas birtokosairól. E kimutatásban Udvarhelyvármegye is szerepel három ezerholdossal. Ezek: Bartalis Izsák Székelyvéckén 1002 hold, Daniel Lajos báró Vargyáson 2346 hold, Fáy Béla Magyarhidegkuten 537, Szé-

kelyandrásfalván 756, a két helyen 1293 kataszteri hold birtokkal rendelkezik. Vármegyénken kívül az országban még csak Fogarasvármegyében van kevesebb ezer oldas; ott ugyanis egy létezik: Schneider Rezső Nagyberivojon 1272 holddal.

— A kollegium előjárói. A székelyudvarhelyi ref. kollegium előjáróságát az erdélyi reformátusok egyházkerületi közgyűlése a következőleg választotta meg: világiak Sebesi János dr, Ráczkői Sámuel dr; lelkészek: Vajda Ferenc esperes, Menyhárt András, Hegyi Péter, Baczó Lajos, Biró Áron.

— A tanonc-otthon előkészítő bizottsága tegnap este 5 órakor az állami elemi iskola tanácskozó-termében ülésezett. Tárgyai: az előkészítő bizottság jelentése, a bizottság megalakulása és előadók kijelölése, valamint indítványok voltak.

— A vármegyei vadásztársaság választmánya tegnap délután 5 órakor, a megyeház kistermében ülést tartott az oroszhegyi vadászterület átvétele tárgyában.

— Közegészségügyi papok és tanítók. Kissé szokatlanul hangzik e cím ugy-e? Elhisszük azt, de hát nálunk a nyomorúság még arra is rákényszeríti az embereket, hogy a legfurfangosabb dolgokat is kitalálják. Gaál Sándor drnak, mint sztropkói körorvosnak egyenesen *hatvanöt* községe van, amelynek lakosait egyedül kell kezelje. Két év óta keresik a második körorvost melléje, de nem találják. A körorvosi állás ugyanis nem valami kedvelt hivatal, hiszen épen a minap írtuk meg a „Székely-Udvarhely” hasábjain, hogy a fizetésük alig több egy parádés kocsisénál. A községek százával hirdetik a pályázatot az ilyen állásokra, ígérnek mellékjövédelmet is, mind hiába: falura az orvosok nem mennek. Gaál dr, a sztropkói körorvos azt ajánlja, hogy ha kevés az orvos, bizzák meg a papokat és tanítókat azzal, hogy ezek jelentsék be a ragályos betegségeket s az állam fizessen a bejelentésekért. Helyes intézkedéssel azt is el lehet érni, hogy a tanító minden betegséget bejelent; a legszükségesebb egészségügyi tudnivalókat könnyen megtanulhatja és az orvosok szívesen állanak e tekintetben rendelkezésükre. Bizony a szükség sok mindent parancsol, de hát nem lehetne magasabb fizetést adni a körorvosnak!? Hiszen ez s az államosítás minden ilyen bajt elhárítana.

— Megsemmisített ítéletek. Még 1910-ben történt, hogy Osváth Árpád ügyvéd-jelölt, akkori lapszerkesztő a „Székelykeresztúr” nevű újságban Jeddí Tamás földbirtokos, törvényhatósági bizottsági taghoz nyílt levelet intézett a székelyföldi kirendeltségtől kapott, a közhirtokosságnak szánt és elhasznált segély elszámolása dolgában. A nyílt levélből pör lett és Jeddí vádja alapján Osváth lapszerkesztőt a székelyudvarhelyi törvényszék 400 K pénzbüntetéssel sújtotta. Az ítélet-tábla kétszer tárgyalta ez ügyben s noha hivatalból megállapítást nyert, hogy Jeddí Tamás Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának tagja és így az ügy feltétlenül esküdtbíró elé tartozik, a büntetést 150 K-ra leszállította ugyan, de egyébként az első bíróság ítéletét helyben hagyta. Osváth Árpád semmisségi panasszal élt s a Kuria most az egész eljárást megsemmisítette és az ügyet a marosvásárhelyi sajtó-ügyi esküdtbíróshoz utalta.

— Piaci áraink. Székelyudvarhelyt a legközelebbi heti vásár alkalmával a piaci árak közép-árszámítással így alakultak: Buza hektóliterenként 19 K 50 f, métermázsánként 25 K 65 f, elegyes h. 16'50, mm. 21'60, rozs h. 15'50, mm. 22'14, árpa h. 15'— mm 24'19, törökbuza h. 17'50, mm. 23'33, zab h. 7'—, mm. 16'28, burgonya h. 5'50, 7'33, búktüzifa köbmétere 7'50, fenyő 5'20.

— Sár, sár, sár és még negyedszer is sár van Székelyudvarhely város összes utcáiban. Vajjon mit szól mindezekhez a közegészségügyi hatóság?! Ne szóljon semmit, hanem sürgősen takarítsa el. Hiszen azért fizet a város ezeket évenként.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát
a „Székely-Udvarhely”-ben

Udvarhelyvármegye Nemes Csailádjai. Szerkesztette: Pálmay József.
Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart
kapható: Betegh Pál könyvkiadónál
Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel
illusztrált mű, igen becses család-
történeti adatokat tartalmaz.

Húsarak —

Orbán Balázsnál.

Van szerencsém a tisztelt fogyasztó közönség szíves tudomására hozni, hogy **kismészárszékemben** — Csató és Kun fűszerüzlete mellett a tejsoron mindennap a frissen vágott borjúhúsnek kilója 1 K 40 f, marhahús 1 K 36 f, sertéshús 1 K 64 f, herbecshús 60 f. Szíves partfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel: **Orbán Balázs** mészáros.

Eladó beltelkek.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 512 szám alatt levő épületes beltelkek, örök áron eladó, Értekezni lehet a gör. káth. plebánia hivatalnál.

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

B O R !

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boraagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódeli közül a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámet küld a „**BUDAPESTI BAZÁR**” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-utca 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és boraagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevételekénél és megrendeléseikénél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. újságot felemlítenisziveskedjék.

VASÁRNAPI ÚJSÁG
Egyesületi Ára: 20 K. EGYÉB FÉLEVELEK

Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Újság díszes karácsonyi albumát

Mutatványszámokat kívánatra küldünk kinek küld a „Vasárnapi Újság” kiadóhivatala, Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örlés stb. ellen. Irta: **DERZSI JÓZSEF.** Az E. M. K.
E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
... 3 korona. Kapható: ...

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len
legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, vász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, leveledpapirosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Állandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, esomápoló és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrőpapirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden súlyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminák, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények. okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlező kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttiszó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek, Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. Hangoló-sipok és orinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratoit öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zleszték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg-szegek, képesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt